

KIRSTI JORDET

Kirsti Jordet er født 1932. Hun er pensjonert lærer og tidligere friidrettsutøver. Hun er presentert i en egen artikkel i denne årboka. Fra 1938 kunne kvinner bli prester, men menigheten fikk rett til å fjerne kvinnelige prester. Da denne bestemmelsen ble tatt bort i 1956, fikk kvinner rent formelt samme rett som menn til å søke prestekall. Kirsti Jordet forteller i sin artikkel om hvilke reaksjoner Ingrid Bjerkås, som søkte stilling som prest i Tolga/Os noen år senere, ble møtt med.

EN HISTORISK PERSON PÅ TRAPPA

I 1960 ble det utlyst stilling som kallskapellan i Tolga prestegjeld med Os som tjenestested. Blant de tre søkerne var ei bestemor fra et villastrøk i Bærum, Ingrid Bjerkås.

Skulle kvinner kunne forkynne i kirken? Spørsmålet ble visstnok tatt opp i statsråd for første gang i 1911. Så fulgte en lang periode med diskusjon. Fra 1938 kunne kvinner bli prester, men det var én hake ved gjeldende ordning: Menigheten fikk rett til å fjerne kvinnelige prester. Etter at denne bestemmelsen ble tatt bort i 1956, hadde kvinner rent formelt samme rett som menn til å søke prestekall.

TEKST: KIRSTI JORDET

Utviklinga videre fulgte ikke minst avisene interessert med i. Den 22. juni 1960 meldte *Morgenbladet* at vi muligens snart ville få landets første kvinnelige prest. Det gjaldt en stilling som hjelpeprest på Hamar. Dagen etter ble dette referert i *Østlendingen*. Så ble det stille ei stund, men den 19. oktober 1960 kom det et fargerikt innlegg om det delikate spørsmålet i *Fjell-Ljom*. Det er skrevet av en som kaller seg «Bomskytter i elgjakta». Det er nå blitt kjent at Ingrid Bjerkås har søkt prestestillinga på Os! For-

uten henne er to menn søkere. Selv tror elgjegeren at den 60 år gamle teologen vil forkynne «Så rikt!», fordi en person som har våget så mye må ha uvanlige krefter og en sterk overbevisning. «Bomskytteren» ønsker at menighetsrådsmedlemmene ikke må få «dyreskjelven» når de skal stemme i ansettelsessaken selv om «Landets øyne hviler på dem». De vet det blir et lite tordenvær hvis de stemmer på Bjerkås, men Hummel-fjell vil nok bli stående, mener skribenten.

Den 26. oktober skriver en annen i *Fjell-Ljom*. Personen som signerer som «Argus» begynner med å slå fast at det virker lett å gå mot å ansette Bjerkås: Hun har ingen erfaring som prest, er atskillig til års – og i tillegg en kvinne! «Argus» prøver så å se saken fra hennes side. Bjerkås er hustru og mor, og hun har kjempet for å dyktiggjøre seg for gjerningen. Hun har stridd mot fordommer, spott, stupiditet og motstand fra egne kolleger – og så blitt vurdert som ikke verdig. For et ydmyket sinn hun

Flertallet av biskopene advarte mot å ordinere kvinner til prestedtjeneste. Biskop Kristian Schjelderup på Hamar åpnet derimot kirkedøren for Ingrid og dermed for generasjoner av kvinner etter henne. Foto: Hamar Arbeiderblad.

måtte ha! Slike kvinner burde mennene gi honnør. Det er disse som bærer menighetsarbeidet. «La dem få sin kvinnelige prest!», avslutter «Argus».

Den 28. oktober melder så *Aftenposten* at Os kan få landets første kvinnelige prest. Avisa mener at folk flest ikke har noe imot det, men at det

i prestegjeldet er værhardt med åtte kirker og store avstander. Dette kan være utfordrende: «Stundom blir ski viktigere enn folkevogn!» Samme dag melder *Fjell-Ljom* at avisa har kontaktet folk både i og utenfor menighetsrådene om saken. De fleste synes negativt innstilt til å bryte gammel tradisjon, konkluderes det. I Os

Et historisk øyeblikk. Den første kvinnelige prest i Den norske kirke på prekestolen for første gang. Vang 19. mars 1961. Foto: Domkirkeodden/Anno museum.

menighetsråd kan de ikke akseptere en kvinne iført samarie på prekestolen. Avisa hevder at rådsmedlemmene blir opprørt over tanken på en kvinnelig sjelesørger. Kunne det ha sammenheng med at fjellbygdene ikke synes å være de første til å akseptere nytt?

I *Østlendingen* hadde «Nyggen» den 28. oktober en rundspørring. Spørsmålet som ble stilt var: «Ville en kvinnelig prest være velkommen i Os og Tolga?» og svarene varierte. Mål-

frid Nyborg fra Os svarte at det var «hipp som happ» for henne om det var kvinne eller mann i prestekjolen. Det var forkynnelsen som telte. En annen osing, Esten Lillebekken, mente at de berømte Pauli ord om at kvinnen skulle tie i forsamlingen, ikke gjaldt lenger. Nå var det likestilling! Olava Myrstad fra Hodalen hadde tenkt at det å være prest nok passet best for det sterke kjønn, men egentlig kommer det an på hvordan Bjerås viser seg å være. «Og det gikk jo med kvinnelige prester i Danmark og Sverige!»

Jon T. Haugen, bonde i Vingelen og i tillegg medhjelper i kirken, forsikret at han ikke hadde det minste imot kvinner på prekestolen. Det skulle ikke mangle på vilje til samarbeid fra hans side. Kvinnen var absolutt ikke nødt til å tie i forsamlingen, for det var hun som bar oppe det kristelige arbeid. Hun var rett og slett selve grunnpilaren. «Det er på tide å slippe henne til!», konkluderer han. Sogneprest Helgaker ville på sin side ikke fortelle om sitt prinsipsyn på saken om kvinnelige prester like før ansettelsen. Han ytret likevel at det syntes å være en vanlig mening at det trengtes en ung og sterk mann i kallet av rent praktiske grunner. I forgjengeren, Per Huseby, hadde de hatt

en sportsmann som nok hadde hatt mang en stri tårn på skiene for å få utøvet sin prestegjerning. Aller minst måtte det lages noen kvinnesak på spørsmålet, mente sognepresten.

Den 2. og 3. november melder så lokalavisene om de fire første av seks menighetsrådsmøter. Ingrid Bjerås var nå falt helt ut av betraktning. Hun hadde bare fått én stemme av 25. Ei dame på Tolga hadde innstilt henne som nr. 3 av tre søkere. Menighetsrådene på Os, i Tufsingdalen og Vingelen hadde bare innstilt de to mannlige søkerne. Det betyr jo at Bjerås ble avvist som søker. Bare på Tolga ble det en del diskusjon.

I Hodalen og Holøydalen gikk det likedan. Bare to av søkerne ble innstilt, meldte *Østlendingen* den 8. november. Feltprest Einar Ottar Torp fikk flest stemmer som nr. 1. Misjonsprest Odd Bjørn Berthelsen ble innstilt som nr. 2. Ingrid Bjerås kom ikke lenger enn «til trappa» og måtte snu der.

Etterpå kom det noen kommentarer i avisene. Den 12. november skrev «M.L.» i *Østlendingen* om det han kalte et søkt argument, nemlig at presteembetet i Tolga-Os krevde en mann. «M.L.» framholdt at mange yrker krevde fysiske strabaser. Han pekte spesielt på jordmødre og nevnte

ei gammel jordmor som hadde arbeidet i et veiløst samfunn. Trolig siktet han til Tina Buviken ved Femunden. Ingen røster hadde hevet seg for å erstatte henne med en mann!

Argumenter brukt mot Ingrid Bjerås var ellers at hun var godt oppe i årene (60) og at hun ikke hadde gjort tjeneste som prest, men noen nevnte også svake karakterer.

Noen hevdet imidlertid at den egentlige grunnen til at Ingrid Bjerås ble avvist, var at østerdøler er et konservativt folkeferd. De biter ikke på noe nytt i første omgang! Jeg må takke Vidar Sønsmør for god hjelp med å gå gjennom aviser.

*En godt voksen og sterk kvinne.
Foto: Sverre A. Børresen.*